

Una nova etapa en la construcció nacional de Catalunya

Era senzill de preveure que la posició relativament decisiva de CiU - *Ara, decidirem* - sorgida dels resultats de les darreres eleccions generals, comportaria una forta dosi de tensió entre les exigències inicials perquè assegurés la governabilitat de l'Estat i l'actitud genèrica del nacionalisme espanyol, que difícilment pot admetre que una posició arbitral sigui emprada per aprofundir l'autogovern.

I, efectivament, aquesta tensió no ha tardat a manifestar-se: en els pocs mesos posteriors a les darreres eleccions. Dos fets, de naturalesa molt diferent, n'han estat una mostra: el debat pel 15% de l'IRPF i el de la immersió lingüística. Tant en un cas com en l'altre sobta el contrast entre la modèstia dels plantejaments fets des de Catalunya i la interpretació que en fan fora.

En el cas de la cessió del 15% de l'IRPF es tracta simplement, recordem-ho, d'un canvi de fórmula de finançament, amb la virtut principal d'augmentar el grau de liquidesa i el percentatge dels fons de lliure disposició de la Generalitat dins el conjunt dels seus recursos, pràcticament sense modificar el total d'aquests.

Continuarà, doncs, immutable la situació en què es troba el ciutadà de Catalunya, qui no solament rep de les diverses administracions molt menys del que tributa, sinó fins i tot menys del que li pertoca segons la proporció d'habitants en el conjunt de l'Estat. De fet, allò que té de més *atrevit* la nova fórmula pactada es que introdueix el principi que la recaptació total i la proporció d'habitants són criteris que cal tenir en compte per a la distribució dels recursos.

Pel que fa a la política d'immersió lingüística, cal recordar que té per objectiu garantir el coneixement universal del català a Catalunya i incrementar-ne l'ús. El mètode consisteix a compensar, amb un ús intensiu en els primers anys escolars, l'ús descompensat en favor de l'espanyol que es fa fora de l'escola.

És una ficció afirmar que aquest ús es el que la població voluntàriament tria. No cal remuntar-se als 40 anys de dictadura i de persecució - que continuen pesant -, sinó a allò que, encara avui, continua succeint. La maquinària de l'Estat central continua discriminant la llengua pròpia de Catalunya de mil maneres: imposant, de fet, unes televisions privades fins ara únicament en espanyol, desmantellant les emissions en català a RNE i a TVE, ignorant sistemàticament la toponímia catalana, fomentant les reticències a usar el català per part dels funcionaris de les seves empreses públiques, i mantenint una estructura del poder judicial que n'impedeix la normalització lingüística, en nom - no faltaria sinó - de la seva independència...

Allò que més profundament irrita fora de Catalunya és, tanmateix, la voluntat integradora dels catalans. És a dir, la decidida voluntat d'evitar l'esquinçament de Catalunya en dues comunitats enfrontades, perquè fa impossible el *quintacolumnisme* freqüent del PP i l'esporàdic del PSC. (Qui consideri exagerada la qualificació de *quintacolumnisme* del PSC farà bé de repassar les declaracions dels seus principals dirigents: l'ABC no ha dit pràcticament res que, d'una manera ben imprudent i oportunista, no s'hagi dit, en un moment o altre, des de les files del PSC).

Que molts polítics espanyols hagin presentat el 15% de l'IRPF com una fórmula d'explotació d'Espanya per part de Catalunya, o hagin sostingut que la immersió lingüística atempta contra els drets individuals d'una part de la societat catalana és greu, pel que té de manipulació; però, de fet, hi ha una cosa més greu encara: que aquesta manipulació sigui, ara i adés, el recurs fàcil, el que no falla, el que, a causa d'unes actituds atàviques i visceral, té mes garanties d'èxit.

Seria una ingenuïtat voler-ho ignorar o minimitzar aquestes actituds. Cal, mes aviat considerar-les una dada primària del problema. El nacionalisme català té prou anys d'existència per no haver de justificar a cada pas el seu tarannà integrador, pacífic i dialogant, però d'aquestes virtuts tampoc no cal esperar-ne meravelles. Això vol dir que l'absència absoluta de tensions no es més que un símptoma d'estancament quan no de regressió. I. a la inversa, cal saber que no hi ha progrés sense tensió: tensió a fora que es traduirà en intents de fomentar la dissensió civil dins: lerrouxisme en el sentit genuí del terme.

La tensió - un cert grau de tensió almenys travessa les fronteres: una de les *virtuts* de la campanya de l'ABC contra Catalunya es que aquesta ha trobat ressò en alguns articles de premsa a l'estranger, no gaire

favorables a Catalunya. De la mateixa manera que la diplomàcia i la premsa espanyola han estat tradicionalment hostils als moviments d'alliberament nacional, i que fins i tot han mantingut molt més temps del raonable una actitud clarament pro-sèrbia en el conflicte de l'antiga Iugoslàvia, no es gens fàcil que la premsa internacional esdevingui favorable a la causa catalana.

Hi ha un extremat conservadurisme en relació a tot allò que afecta - o sembla que remotament pugui afectar - els subjectes de dret internacional. Mentre els turcs a Alemanya - molts de segona generació i algun de tercera - no tenen la ciutadania ni, òbviament, dret a votar, i ningú, en el marc de les institucions internacionals no se n'escandalitza, Letònia i Estònia han hagut de donar explicacions al Consell d'Europa de les condicions electorals que posaven als seus ciutadans d'origen rus.

Tot això són els elements de la situació amb què cal comptar.

L'autonomia ha proporcionat a Catalunya un grau notable de descentralització administrativa, però no gaire més. Si repassem la tasca legisladora del Parlament de Catalunya, veurem que molts dels grans temes que preocupen el ciutadà hi són absents. Això és així pe la limitació de l'Estatut, certament, però, sobretot, per la interpretació que n'ha fet l'Estat central, amb les lleis de bases i amb el criteri que, en realitat, les competències exclusives no existeixen.

Malgrat el desplegament de l'Estatut, mentre les institucions catalanes no puguin decidir res realment rellevant sobre els grans temes, com és ara la reconversió econòmica, no anirem gens bé. Podem fins i tot imaginar un escenari en què la manca de competències reals induís, com a compensació, a un excés de reglamentisme en temes absolutament menors, única forma d'aparent justificació de l'aparell polític de les nostres institucions. Per posar un exemple històric, seria la situació en què ja es van trobar les institucions catalanes sota els Habsburg.

L'objectiu mínim d'avui ha de ser, doncs, el revifament del sentit primigeni de l'Estatut Com deia el president de la Generalitat en el debat de política general d'enguany, cal revitalitzar la distinció constitucional entre nacionalitats i regions, que consagra l'existència dins l'Estat de realitats diferents, que lògicament han de rebre tractaments també diferenciats, cosa que al principi era acceptada per tothom.

Cal tenir present, però, les forces reals de Catalunya. Pel que fa a la política parlamentària a Madrid, ens trobem en una situació conjuntural, que no té per què durar. Fins i tot sense noves eleccions, pot donar-se una *santa aliança* entre PP i PSOE: de fet s'ha propugnat explícitament, i potser hi som ja. Una situació així deixaria en no res la força purament numèrica dels nostres 17 diputats. Seria ben trist que un bon dia ens adonéssim que hem votat una investidura - a la primera! -, que hem votat un pressupost, i a canvi hem aconseguit... una cosa que ja havia estat acordada fa dos anys!

Per consegüent s'imposen tres normes centrar-se en el que realment és important, no conformar-se amb mesures fàcilment anul·lables i aprofitar la conjuntura al màxim mentre duri.

Caldria obtenir garanties sobre la interpretació de l'Estatut amb el màxim nivell jurídic possible. Cal negociar una mena de, per entendre'ns, *anti-loapa*, que deixi ben establerts amb rang de llei orgànica, una sèrie de punts: abast de les competències exclusives i de les lleis de bases, consagració de l'administració de la Generalitat com a ordinària de l'Estat a Catalunya, sistema de finançament basat en l'esforç, fiscal i amb un concepte de solidaritat perfectament acotat, control de les forces d'ordre públic, eliminació de la divisió provincial, distinció entre llengua pròpia i llengua oficial i, paral·lelament, entre drets lingüístics col·lectius i personals, i acceptació clara del caràcter pluricultural de l'Estat.

Tot aquest esforç s'ha de fer quan hem entrat en una era crucial de la història d'Europa, potencialment tan trasversadora com les dels anys trenta. Hi ha dos fets d'un abast considerable, probablement revolucionari.

D'una banda, Europa -i amb ella tot el món occidental - s'enfronta a una crisi econòmica molt diferent de la dels darrers anys setanta, ja que té un caràcter més fortament estructural i amb solucions difícils d'arbitrar pel seu caràcter inèdit. De l'altra, ens trobem amb una greu paradoxa: la fi de les dictadures comunistes ha comportat no pas un enfortiment automàtic de la democràcia, sinó una crisi que fa ressuscitar fantasmes que hom creia enterrats per sempre.

No és que tot, ni de bon tros, sigui negatiu: la Unió Europea, amb totes les seves dificultats i limitacions, és una realitat, i l'acord del GATT pot afavorir la recuperació econòmica i, el que és més important, la

cooperació entre els països.

Convé, doncs, que el nacionalisme català sàpiga donar un missatge global a la societat emmarcat en les coordenades actuals. Cal reforçar la idea que la nació és, per damunt de tot, un ampli sistema de solidaritats i, per tant encetar una nova forma de fer política, més participativa.

Cal reforçar el discurs liberal: els conceptes de llibertat, d'igualtat de drets i de sentit comunitari han de ser defensats sense la més mínima relativització.

Cal que els partits - en especial els partits nacionalistes - no siguin simples màquines electorals i que es revitalitzin entre eleccions, no pas com a centres de concentració de pressions particularistes, sinó com eines d'elaboració, d'interpretació, de difusió i d'execució d'un projecte nacional.

Cal superar la desmobilització ciutadana en part induïda per un excés d'optimisme dels partits, en els primers anys de la democràcia, sobre les potencialitats de la sola política institucional. És imprescindible el reforçament de la vida associativa, molt rica abans de la democràcia. I cal donar per descomptat que cap batalla realment important no es guanyarà sense un suport actiu i directe per part de la societat.

Cal, finalment, que els partits nacionalistes tinguin una visió de conjunt dels camps en què es desenvolupa la contesa nacional de Catalunya; el central, l'autonòmic, el local.

Ens cal un govern de la Generalitat que actuï com el govern de Catalunya per excel·lència. i que estigui atent tant a allò que es de la seva competència executiva explícita com al que, competència autonòmica o no, es de la seva responsabilitat política implícita

Ens cal un grup parlamentari a Madrid que tingui com a fita fonamental obtenir les condicions amb que el Parlament i el Govern de Catalunya puguin desenvolupar la seva tasca. Cal evitar que hi hagi cap zona desatesa perquè no es reconeix la competència del Govern de Catalunya ni la del grup parlamentari a Madrid, a causa de la seva perenne minoria

Ens calen uns presidents de diputació que considerin que el millor servei que poder prestar a Catalunya es desmantellar, tan aviat i tant intensament com puguin, les diputacions.

Ens calen alcaldes i regidors que emmarquin la seva tasca local en la tasca nacional, i que sàpiguen compaginar els interessos immediats amb la visió de conjunt.

Si tot això deixés de ser així, la vida política catalana es provincianitzaria, aquesta vegada potser irremissiblement.